

TURUN MUSEOKESKUS
Varsinais-Suomen
alueellinen vastuumuseo

TURKU
ÅBO

Metallinetsintä

ja sen vaikutus alueidenkäyttöön

Alueidenkäytön ajankohtaispäivä 2024
Jere Leppänen / 17.4.2024

Metallinetsintää Liedossa. Kuva: Jere Leppänen

Arkeologinen kulttuuriperintö

- **kiinteä muinaisjäännös** = maisemassa, maaperässä tai vedessä olevia menneisyyden ihmistoiminnan synnyttämiä, muinaismuistolain (295/1963) *automaattisesti* rauhoittamia jälkiä, kerrostumia tai rakennelmia
- **löytöpaikka** = esineen löytöpaikka, jota ei ole *toistaiseksi* kyetty liittämään kiinteään muinaisjäännökseen
- **mahdollinen muinaisjäännös** = tiedoiltaan tarkistamaton tai toistaiseksi epäselvä kohde
- **muu kulttuuriperintökohde** = pääasiassa 1800-1900-luvulle ajoittuvia jäännöksiä, joiden säilyttäminen on perusteltua niiden merkityksen ja kulttuuriperintöarvojen takia

Kuva: Jere Leppänen

Miten arkeologista kulttuuriperintöä löytyy?

- Arkeologien tekemät inventoinnit ja muut maastotutkimukset
- Yksityishenkilöiden ilmoitukset:
 - Maankaivutyöt
 - Rakennustyöt
 - Peltotyöt
 - Vapaa-ajan toiminta, esim. luonnossa liikkuminen
- Merkittävä osa muinaisjäänöksistä on maanalaisia, eikä niistä ole maanpäälle välttämättä näkyvissä mitään
- Näin ollen arkeologisten kohteiden löytyminen edellyttää usein maahan kajoavia toimenpiteitä

Muinaisjäänös kaukolämpölinjan kaivannossa. Kuva: Jere Leppänen.

Metallinetsintä?

- Yksityishenkilöiden vapaa-ajan toimintaa (pääosin järjestäytymätöntä, vaikka harrastajien välillä on tiivistä yhteistyötä)
- Etsintä kohdistuu usein oman asuinalueen ympäristöön tai omaan maakuntaan, mutta myös muualle Suomeen tai ulkomaille
- Metallinetsijät etsivät pääasiassa rautakaudelle (500 eaa. – 1200 jaa.) ajoittuvia esineitä pelloilta ja metsistä, puistoista ja taajamista, mutta monia kiinnostavat myös myöhempien aikojen löydöt
- Harrastus yleistyi voimakkaasti 2010-luvulla, ja on nykyisin vakiintunut osa arkeologisen kulttuuriperinnön kenttää

Metallinetsijöiden löytämiä viikinkiajalle (800-1050 jaa.) ajoittuvia pronssiesineitä.
Kuva: Jere Leppänen

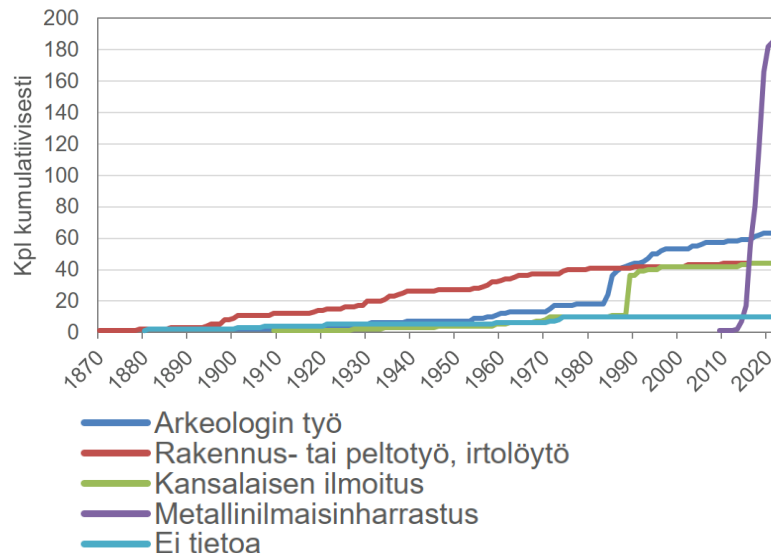
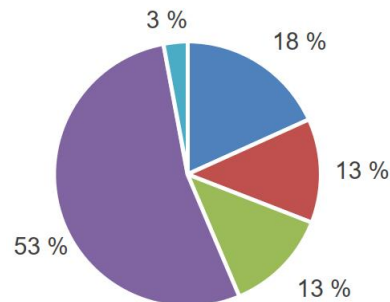
Metallinetsinnän säätely

- Metallinetsintä on sallittua jokaisenoikeuksien puitteissa
- Metallinetsintä, kuten muukin maan kaivaminen, on kielletty muinaisjäännöksillä ja sellaisiksi epäilyillä
- Huomioitava myös muut maan kaivamisen kiellot (esim. luonnonsuojelualueet)
- Maan kaivamiseen on oltava lupa maanomistajalta
- Kaikki vähintään 100 vuotta vanhat esineet on ilmoitettava ja pyydettyessä toimitettava Museovirastoon
- Löytöpaikkaa ei saa kaivaa enempää (MML 16 §)

Uutta tietoa rautakaudesta (n. 500 eaa. – 1200 jaa.)

- Harrastajien löydöt osoittavat, että
 1. kiinteitä muinaisjäännöksiä ja muuta arkeologista kulttuuriperintöä esiintyy monilla alueilla tiheämmin kuin aikaisemmin on ajateltu
 2. arkeologisia kohteita on uudenlaisissa paikoissa ja uudenlaisilla alueilla
- Uusia muinaisjäännöksiä löytyy mm. Varsinais-Suomesta lähes päivittäin, usein ennestään tunnettujen rautakautisten kohteiden läheisyydestä

Tilanne vuonna 2021.

Rautakaudelle ajoittuvien kohteiden löytymistapa
Nousiaisissa, Maskussa, Raisiossa ja Ruskossa
1870-2021. Kuva: Leppänen 2022.

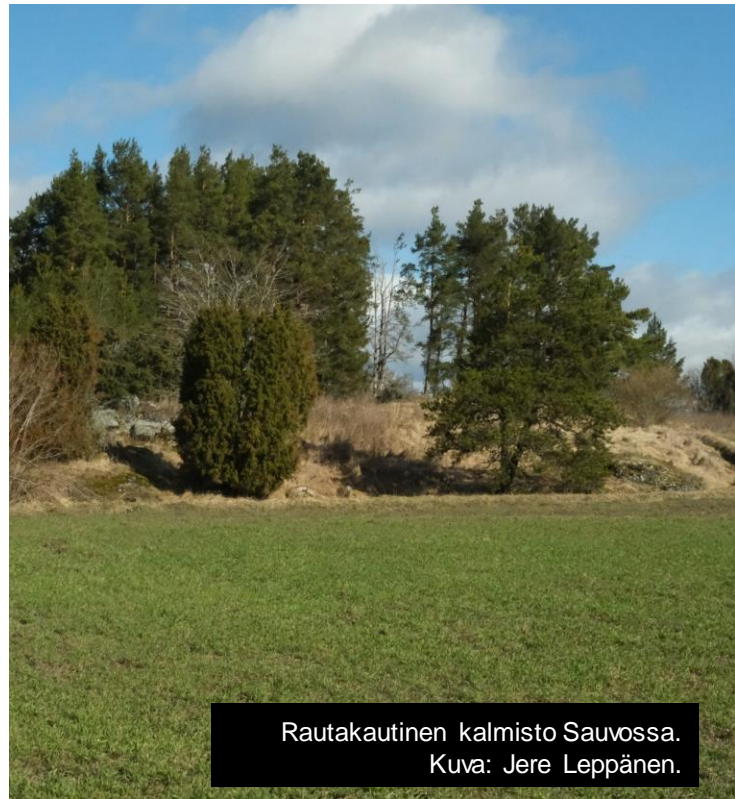
Metallinetsintä ja kaavoitus

- Metallinetsijöiden tekemät havainnot tulevat yhä useammin huomioon otetuiksi kaavatyössä
- Ilmoitusten suuren volyymin vuoksi kaikkia löytöpaikkoja ei ole ehditty tarkastamaan ja löytöpaikkojen suojelustatus on selvittämättä
- Arkeologisten selvitysten tarve erityisesti rautakautisten asutusalueiden sisällä ja niiden ympäristössä on kasvanut
- Alueellinen vastuumuseo ottaa kantaa arkeologisen selvityksen tarpeeseen

Metallinetsintä ja muu alueidenkäyttö

- Myös vanhojen kaavojen tai kaavoittamattomien alueiden löydöt vaikuttavat maankäyttöön; muinaisjäännösten suojelu perustuu muinaismuistolakiin, ei kaavaan
- Löytöpaikkoihin ei saa kajota ennen kuin niiden suojelustatus on selvitetty (MML 16 §)
- Koska uusia kohteita voi tulla tietoon päivittäin, on tärkeää olla yhteydessä alueelliseen vastuumuseoon
- Uudet kohteet viedään Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin usein pienellä viiveellä, joskus vasta kohteen tarkastamisen jälkeen

Rautakautinen kalmisto Sauvossa.
Kuva: Jere Leppänen.

Kiitos!

Yhteystiedot:

Jere Leppänen
040 159 0826
jere.leppanen@turku.fi

Sanna Saunaluoma
040 187 9379
sanna-kaisa.saunaluoma@turku.fi

Tanja Ratilainen
040 1974435
tanja.ratilainen@turku.fi

Aiheesta lisää:

- <https://kartta.museoverkko.fi/>
- <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-suojelu/maankaytto-ja-arkeologiset-kohteet>
- <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-suojelu/kaavoitus-ja-arkeologinen-kulttuuriperinto>